

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

MECHANISM FOR MANAGEMENT OF INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF FOOD INDUSTRY IN THE CONDITIONS OF INFORMATION ECONOMY

Досліджено теоретичні питання формування механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості в умовах інформаційної економіки. Аналіз стану вимог до управління інноваційно-інвестиційним розвитком як базису для здобутку стратегічних конкурентних переваг національною економікою, наявність комплексу системних проблем інвестиційного забезпечення потребує формалізації сучасного механізму забезпечення управлінських рішень в інноваційній діяльності. Обґрунтовано, що механізм активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості та його логічна структура утворює комплексне практичне сприймання того, як він функціонує і від яких факторів залежить його архітектоніка. Визначено, що метою розробки та реалізації такого механізму є раціональна взаємодія елементів механізму та їх оптимізація.

Ключові слова: механізм управління, інновація, інноваційно-інвестиційний розвиток, конкурентні переваги, конкурентоспроможність, харчова промисловість, інформаційна економіка.

Исследованы теоретические вопросы формирования механизма управления инновационно-инвестиционным развитием пищевой промышленности в условиях информационной экономики. Анализ требований к управлению инновационно-инвестиционным развитием как базиса формирования стратегических конкурентных преимуществ национальной экономики, наличие комплекса системных проблем инвестиционного обеспечения требует формализации современного механизма обеспечения управленческих решений в инновационной деятельности. Обосно-

вано, что механизм активизации инновационно-инвестиционного развития пищевой промышленности и его логическая структура образует комплексное практическое восприятие того, как он функционирует и от каких факторов зависит его архитектоника. Определено, что целью разработки и реализации такого механизма является рациональное взаимодействие элементов механизма и их оптимизация.

Ключевые слова: механизм управления, инновация, инновационно-инвестиционное развитие, конкурентные преимущества, конкурентоспособность, пищевая промышленность, информационная экономика.

The theoretical issues of the formation of a mechanism for managing the innovation and investment development of the food industry in the information economy are investigated. An analysis of the requirements for managing innovation and investment development as a basis for the formation of strategic competitive advantages by the national economy, the presence of a set of systemic problems of investment support requires formalization of the modern mechanism for providing managerial decisions in innovation. It is proved that the mechanism of activating the innovation and investment development of the food industry and its logical structure forms a comprehensive practical perception of how it functions and on what factors its architectonics depends. It is determined that the goal of developing and implementing such a mechanism is the rational interaction of the elements of the mechanism and their optimization.

Key words: management mechanism, innovation, innovation and investment development, competitive advantages, competitiveness, food industry, information economy.

УДК 338.439.02:332.14

Мищенко О.Л.

здобувач

Чернігівський національний технологічний університет

Постановка проблеми. На теперішній час харчова промисловість України відіграє значну роль у забезпеченні внутрішнього споживчого ринку країни високоякісними продуктами харчування та забезпечує вагому роль у зовнішній торгівлі. Немає сумнівів, що забезпечення населення країни якісними харчовими продуктами в першу чергу залежить від ефективного функціонування харчової промисловості. Слід відзначити, що вона займає першорядні позиції в реальному секторі національної економіки, це в свою чергу, вказує на необхідність посилення розробки та впровадження заходів, які будуть спрямовані на активізацію її інноваційно-інвестиційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням актуальних завдань які пов'язані з визначенням пріоритетних напрямів розвитку харчової промисловості, розробленням ефек-

тивного механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості, розвитком інноваційного потенціалу галузі, дослідженням проблем інноваційно-інвестиційного розвитку окремих галузей національної економіки, займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: В. Александрова, Ю. Бажал, П. Борщевський, Ф. Валента, Л. Водачек, Л. Дейнеко, В. Зомбарт, П. Ілляшенко, А. Коваленко, І. Лукінов, В. Прядко, Л. Чернюк та багато інших.

Враховуючи доробок окреслених дослідників, підвищення вимог до управління інноваційно-інвестиційним розвитком як базису для здобутку стратегічних конкурентних переваг національною економікою на теперішній час не потребує додаткової аргументації. Для будь-якої галузі національної економіки втрата традиційних ринків може відбуватися через

занизьку конкурентоспроможність її продукції, відсутність сучасного механізму забезпечення управлінських рішень в інноваційній діяльності, наявність комплексу системних проблем інвестиційного забезпечення. Все вищезначене суттєво знижує стратегічну перспективу виходу підприємств харчової промисловості на можливі потенційні ринки. Разом з тим, вимагають поглиблення дослідження щодо механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості в умовах інформаційної економіки.

Постановка завдання. Головною метою даної роботи є окреслення механізму управління інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості задля підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти харчової промисловості утворюють соціально-економічну систему, яка за своєю структурою є доволі складно-організованою. Стан та взаємозв'язок елементів такої системи багато в чому розкриває процеси інноваційно-інвестиційної діяльності. Механізм активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості та його логічна структура утворює комплексне практичне сприймання того, як він функціонує і від яких факторів залежить його архітектура. Отже, раціональна взаємодія елементів механізму та їх оптимізація, застосування ефективних інструментів задля досягнення запланованих завдань і є метою розробки та реалізації такого механізму. Необхідно зазначити, що між складовими елементами такого механізму існують певні зв'язки, які є актуально-утворюючими і, які в свою чергу, забезпечують часові та просторові параметри формування і діяльності системи.

Позитивним результатом від впровадження у процес виробництва нових або удосконалених конкурентоспроможних процесів, технологій із новими властивостями або такими які додають нові господарські можливості у результаті досягнень науково-технічного прогресу буде активізація інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості та зростання обсягу інвестиційних ресурсів з високим ступенем ефективності.

Теоретичний конструкт механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості повинен охоплювати групу функціональних підсистем, а саме:

- стратегічного планування;
- організації та мотивації управління інноваційно-інвестиційною діяльністю;
- стратегічного контролю за інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості.

Механізм також містить мету, принципи, завдання, методи, функції, важелі, вплив яких спрямований на покращання якості продукції та збільшення її асортименту в контексті

підвищення конкурентоздатності національної економіки.

Концепція управління повинна враховувати вимоги суспільного розвитку та певні ресурсні обмеження. Така концепція повинна бути взята за основу в процесі розробки механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості, що графічно представлено на рис. 1).

Теоретичний конструкт механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості, який був сформований із урахуванням факторів, які активізують інноваційно-інвестиційний розвиток харчової промисловості представлено на рис. 2.

Отже, метою формування та функціонування такого механізму є ефективна взаємодія суб'єктів та оптимізація застосування набору інструментів, які необхідні для досягнення поставлених цілей та завдань.

Таким чином, під механізмом активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості доцільно розуміти комплексну, впорядковану сукупність взаємоузгоджених підсистем та елементів, інструментів, важелів, заходів соціального та економічного характеру, які орієнтовані на довгострокове забезпечення й активізацію інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості.

Між основними складовими такого механізму існують системні зв'язки, які обумовлюють форми та способи взаємодії елементів, що забезпечують створення й функціонування системи у певному періоді часу. Сформовані у рамках комплексної системи інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості такі зв'язки є її підґрунтям. Таке підґрунтя є упорядкованими її складовими та зв'язками між ними із врахуванням відповідних ієрархічних рівнів: міжнародного, національного, регіонального та локального.

Як вже було зазначено вище, до механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості належать певні функціональні підсистеми, а саме:

1) стратегічного планування управління конкурентоспроможністю, яка призначена для забезпечення стратегічного розвитку харчової промисловості як на національному так і глобальному ринках. Основними її функціями є формування місії та стратегічних конкурентних цілей; застосування SWOT-аналізу для визначення стратегії та розробки «сценаріїв майбутнього» інноваційно-інвестиційного розвитку; обґрунтування переліку конкурентних стратегій;

2) організації та мотивації управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості, за допомогою якої реалізується стратегічний набір завдань інноваційно-

інвестиційного розвитку та корегування обраної стратегії, а саме: ідентифікація стратегічних проблем, методика проведення стратегічних змін, мотивація та формування стратегічної поведінки;

3) стратегічного контролю управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості, яка включає аналітичні та контрольні роботи щодо аналізу інформаційно-аналітичного забезпечення, рівня нестабільності екзогенного конкурентного середовища, ризиків підприємства, які пов'язані з конкуренцією та ефективністю інноваційно-інвестиційної стратегії. Також вміщує діагностику стратегічного портфелю підприємства харчової промисловості, визначення стратегічної інноваційно-інвестиційної позиції; маркетинговий аудит тощо.

Взаємодія та інтеграція між окремими підсистемами, складовими механізму інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості забезпечується розширенням взаємозв'язків та співпрацею між ними задля формування цілісної узгодженої інформаційної системи. Потрібний такий економічний базис,

щоб можна було стимулювати на всіх стадіях інноваційно-інвестиційний розвиток: від ініціації нової ідеї до її впровадження в новий продукт, технологію та використання у процесі відтворення [5, с. 259; 6, с. 25].

Головним завданням держави для підприємств харчової промисловості повинно стати сприяння розвитку інноваційного типу відтворення не лише через цінові важелі на якісну продукцію, але й через забезпечення належного рівня замовлення необхідних матеріальних ресурсів із централізованих своїх запасів та резервних фондів на відповідному рівні [1, с. 836].

Причому доцільно відзначити, що вагомим елементом механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості повинна стати заохочувальна система оподаткування. Тобто, для інноваційно-інвестиційного розвитку повинні бути притаманні відповідні привілеї в оподаткуванні. Такі преференції будуть заохочувати інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств харчової промисловості; інвесторів інноваційного розвитку (у тому числі й іноземних); використання державних інноваційних програм;

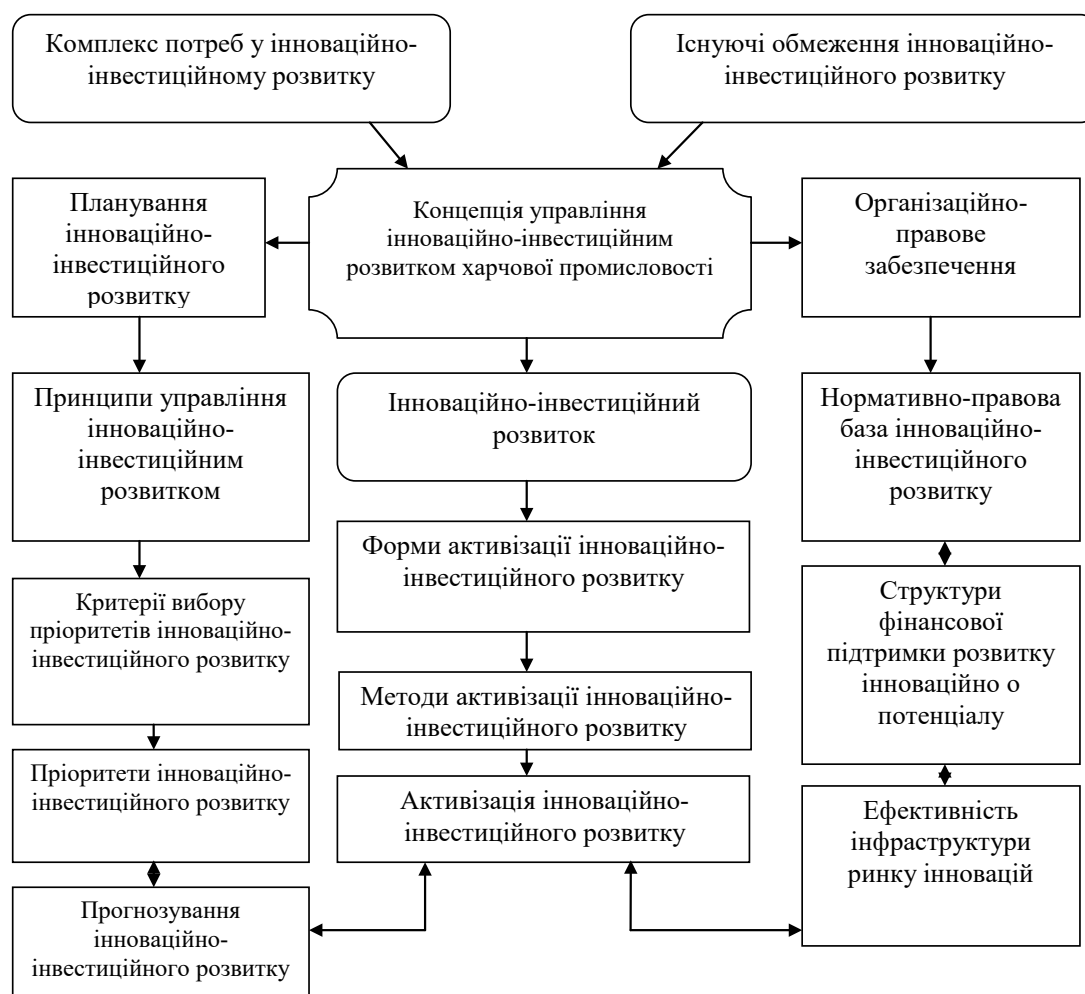

Рис. 1. Схематичне представлення концепції управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості

забезпечення підвищення рівня якості інноваційної продукції через зниження податкового навантаження при досягненні відповідних нормативів та інше [3, с. 184].

Необхідно також відзначити, що ефективна амортизаційна політика також є невід’ємною та однією із головних складових механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості. Адже, в процесі інноваційно-інвестиційного розвитку амортизаційний фонд є фінансовим джерелом розширення та відновлення основних

фондів. Слід зауважити, що через зниження оцінки основних фондів та норм амортизації амортизація не повністю виконує свої основні функції.

Узагальнюючи вище сказане запропонуємо концепцію управління розвитком харчової промисловості на основі впровадження механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості рис. 3.

Отже, механізм забезпечення активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості доречно спрямовувати на про-

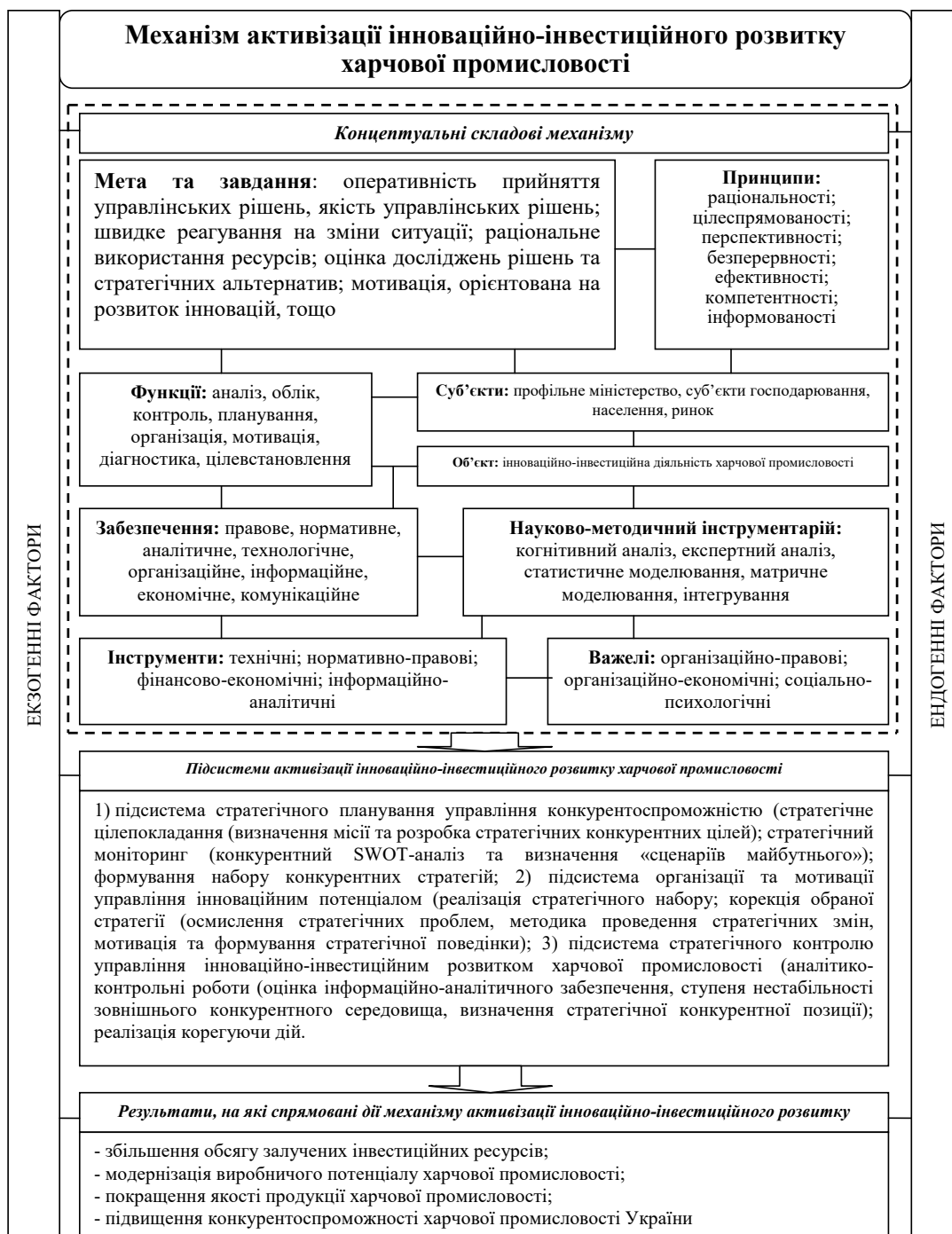

Рис. 2. Теоретичний конструкт механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості

цес фінансування, трудове та ресурсне забезпечення інновацій. Головні аспекти щодо конкретної соціально-економічної системи доцільно враховувати та застосовувати у процесі розробки механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості.

Для забезпечення розвитку харчової промисловості необхідно використовувати результати досягнень інноваційно-інвестиційного розвитку через задоволення потреб споживачів. Доцільним є забезпечення якості виробленої інноваційної продукції, використовуючи методи і важелі управління.

Висновки з проведеного дослідження. Концепція регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості, яка ґрунтується на даному механізмі повинна враховувати нормативно-правове забезпе-

чення й принципи управління, які орієнтовані на вирішення завдань щодо формування ефективної системи процесу планування й контролю за якістю інноваційної продукції.

Головна мета функціонування харчової промисловості, повинна досягатися через формування інноваційного портфелю й інноваційної політики на основі динамічної системи державних стандартів і моніторингу внутрішнього й зовнішнього середовищ задля сприяння розвитку й підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність.

Механізм активізації інноваційно-інвестиційного розвитку харчової промисловості сприятиме стрімкому підвищенню конкурентоспроможності лише тоді, коли всі наявні складові механізму будуть взаємозалежними та функціонуватимуть

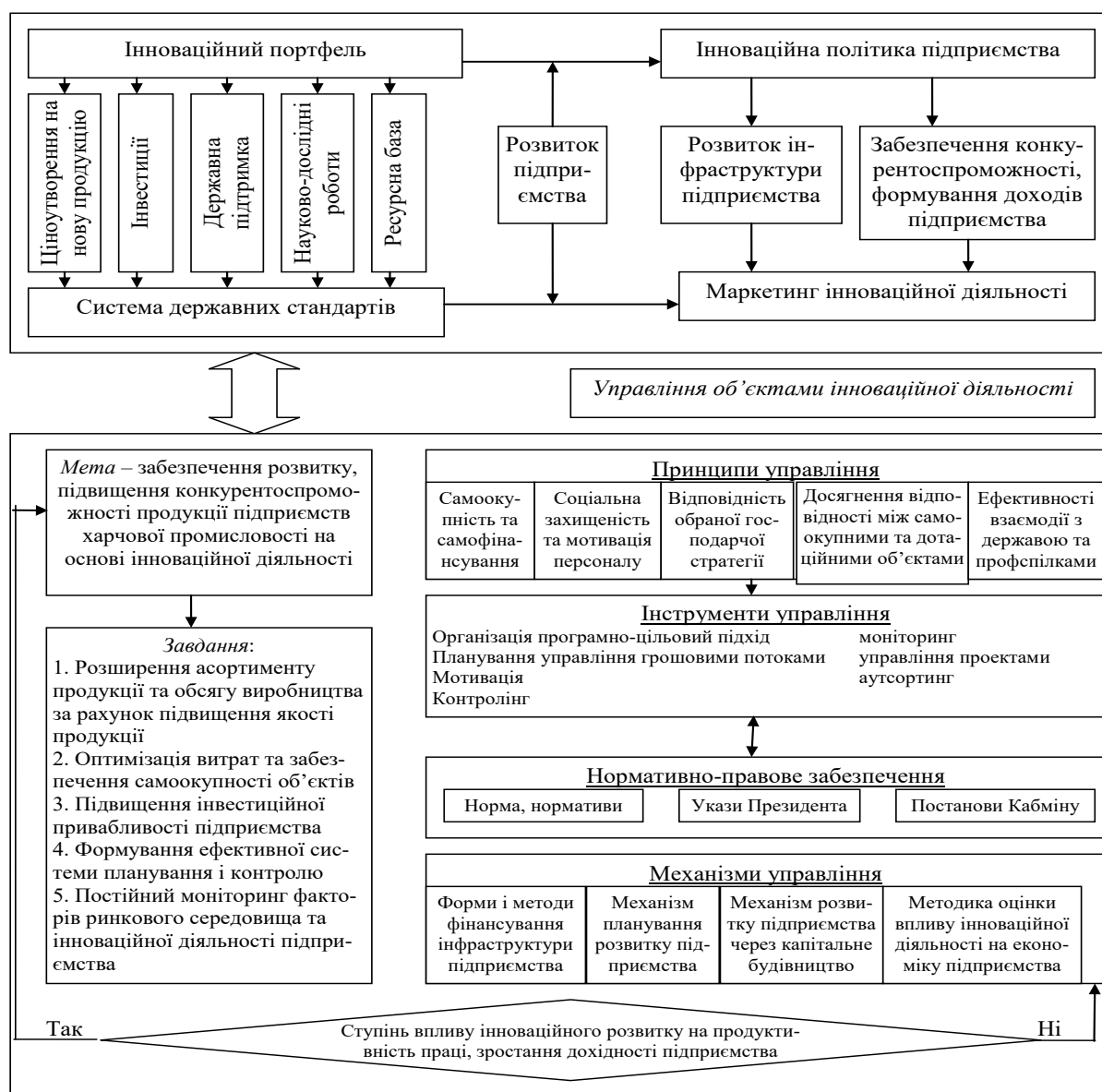

Рис. 3. Концепція управління інноваційно-інвестиційним розвитком харчової промисловості на основі впровадження механізму активізації інноваційно-інвестиційного розвитку

злагоджено, враховуючи конкретні цілі інноваційного розвитку. Оптимальне використання всіх представлених складових механізму і врахування впливу економічних законів зможе реально забезпечити досягнення головних цілей інноваційно-інвестиційного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко Н. М. Напрямки підвищення інноваційної активності промислових підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/4031/1/s8_48_bondarenko.pdf
2. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
3. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / [А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін.]; за ред. А. О. Єпіфанова. Суми: УАБС НБУ, 2007. 286 с.
4. Іванілов О. С. Інноваційний потенціал підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2004. №12. С. 5–7.
5. Князь О. В. Аналіз та оцінювання факторів, які впливають на рівень інноваційного розвитку підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://194.44.242.245:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/2925/St_34_18.pdf
6. Приліпка О.В. Інноваційний розвиток ефективного функціонування підприємств закритого ґрунту : теорія, методологія, практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». К., 2008. 37 с.

REFERENCES:

1. Bondarenko N. M. (2017). Napriamky pidvyschennia innovatsiinoi aktyvnosti promyslovykh pidpriemstv [Directions for increasing the innovative activity of industrial enterprises] Available at: http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/4031/1/s8_48_bondarenko.pdf (accessed: 27.01.2017)
2. Zakharchenko V. I., Korsikova N. M., Merkulov M. M. (2012). Innovatsiinyi menedzhment: teoriia i praktyka v umovakh transformatsii ekonomiky: navch. posib. [Innovation management: theory and practice in the conditions of economic transformation]. Kyiv: Tsentruchobovoi literatury. 448 p. (in Ukrainian)
3. Yepifanov A. O., Dekhtiar N. A., Melnyk T. M., Shkolnyk I. O. (2007). Otsinka kredytopromozhnosti ta investytsiinoi pryvablyvosti subiektiv hospodariuvannia : monohrafiia [Assessment of creditworthiness and investment attractiveness of business entities: a monograph]. Sumy: UABS NBU. 286 p. (in Ukrainian)
4. Ivanilov O. S. (2004). Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva [Innovative potential of the enterprise]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*. Vol. 12. p. 5–7.
5. Knyaz O. V. (2017). Analiz ta otsiniuvannia faktoriv, yaki vplyvaiut na riven innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv [Analysis and evaluation of factors that affect the level of innovative development of enterprises] Available at: http://194.44.242.245:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/2925/St_34_18.pdf (accessed: 28.01.2017)
6. Prylipka O.V. (2008). Innovatsiinyi rozvytok efektyvnoho funktsionuvannia pidpriemstv zakrytoho gruntu : teoriia, metodolohiia, praktyka : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ekon. nauk : spets. : 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)». [Innovative development of effective functioning of closed ground enterprises: theory, methodology, practice]. Kyiv. 37 p. (in Ukrainian)

**MECHANISM FOR MANAGEMENT OF INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT
OF FOOD INDUSTRY IN THE CONDITIONS OF INFORMATION ECONOMY**

At present, the food industry of Ukraine plays a significant role in providing the domestic consumer market with high quality food and provides a significant role in foreign trade. There is no doubt that providing the population of the country with quality food primarily depends on the efficient functioning of the food industry. It should be noted that it occupies a leading position in the real sector of the national economy, which in turn indicates the need to strengthen the development and implementation of measures that will be aimed at enhancing its innovation and investment development. The main goal of this work is to outlining the mechanism of management of innovation and investment development of the food industry in order to increase the competitiveness of the national economy.

To accomplish the above tasks, the following scientific methods were used: system analysis – to substantiate the factors of intensification of innovation and investment development processes; abstraction, synthesis, deduction and induction – to identify problems of innovation and investment development of the food industry of Ukraine; hypothesis construction – to substantiate the concept of intensification of innovation and investment development of the food industry of Ukraine; graphical and graphoanalytical – to visualize the results of the analysis and the obtained research results.

The theoretical issues of the formation of a mechanism for managing the innovation and investment development of the food industry in the information economy are investigated. An analysis of the requirements for managing innovation and investment development as a basis for the formation of strategic competitive advantages by the national economy, the presence of a set of systemic problems of investment support requires formalization of the modern mechanism for providing managerial decisions in innovation.

The results of the comparison showed that the mechanism of activating the innovation and investment development of the food industry and its logical structure forms a comprehensive practical perception of how it functions and on what factors its architectonics depends. It is determined that the goal of developing and implementing such a mechanism is the rational interaction of the elements of the mechanism and their optimization. The main groups of functional subsystems of the theoretical construct of the mechanism for enhancing the innovation and investment development of the food industry (strategic planning; organization and motivation of managing innovative investment activity; strategic control of the innovative investment development of the food industry) are identified.